

- (א) ז"ל רב עובדיא,
- (ב) זכנתו ע. ושי"ט,
- (ג) רש"ל (י) גי'א איהו,
- (ד) זכנתו ע. דף טז.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובמלוא בו
ובמקום שפירש בחרי"א
דחולקין ע"י לעיל דף סב
ע"כ מוס' ד"ה אמת:
שם ד"ה אבל בו שיעור
במקום עוסד ע"י כ"ק דף
סו ע"כ תוס' ד"ה מי דמי
כ"ל דשני קוטה וע"ש דף
זג ע"כ כסופו דשמואל ס"ל
דשני קוטה וא"כ פריך ה"א
שפיר לרי"י ושמאל לשיטתו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלו ויתר רב
פסא ורי' זכנתו ע"ה ק"א
סבר אין לו לבכור קודם
חלוקה ומה דאמת לידיה
אחיל אידך לא אחיל רב
פפי משנה דר"ה ובי' ט"ג
ק"א פסא י"ו: (ב) רשב"ם
ד"ה קפד ורי' למת לו מני
מחיל כ"ל ומת: הלך
נמקם:

מוסף תוספות

א. ז"ל רבינו זונה ונפא
מינה וכו' כגון אם גבו
היתומים קרקע בחובת
אביהם וכו' אין השוא
דחוקן הגאונים וכו' ודבר
ממטלטלין דיתמי וכו'.
ב. [ולכן] גובה בחובת
ממנה, כיון שכבר
נשתעבדו לה משא"כ
בבכור ובעל, דבעל נמי
אין לו שום זכות בגוף
מלוה ויחייב על אשתו
אלא לאחר מיתה. עס.

מלואו שעמו שהצבור נחייב לאציו: פלגי. חלק בצורה יחלקו
ביניהן איהו מעבד פלגא ונותן לאחיו פלגא דהוי ליה ממון המוטל
בספק וחולקין דאין ידוע אי חשיב מוחזק לאציו שהרי הצבור רואה
הוא לשעבד נכסיו לאציו לגמרי ובענין יפה גמר ומקני נכסיו לאציו

כדי שיהא אציו מוחזק בכך מלוה
ויטול בה י' אותן פי שנים או למת לא
שנה משאר מלוה הלך פלגי. יש
לשונות אחרים ולא נתיישבו לפי הלשון
הכתוב בספרים. והא דלמרי' כל
האומר אחריו כלאומר מעכשיו דמי
לאו מילתא היא אלא כשלחו מתם
לומר רבה [קנה]: מתקצר טעמא דבני
מעברא כו' וכל היכא דלמר נכסי לך
ואחריו יורשי מת ראשון קנו יורשי
הנותן או יורשי יורשי הקודמין לירשו
אבל בעל לא דאין הצבע נוטל בראוי
ואם נתן הנכסים לבת מהיום ולאחר
מיתה אע"פ שמתה בחיי הזקנה הבעל
יורשה דהוא לה מוחזקת בגוף הקרקע
בחי' הזקנה: אמר רב הונא אמר
רב אפי' אע"ג דלאוקימנא לדברי
הכל דאין הצבור נוטל פי שנים שבצח
שהשני יתומים לאמר מיתת אציו
מיהו אם מיתה ואמר אל תשציו
חלקי אלא לחלוק מיד ואשציה אני שני
חלקים שלי ואטול כל שצחן והן
נתיישבו לחלוק והשציו הנכסים
הרי מיתה צחן ויטול פי שנים דהא
פסקין לקמן יש לו לבכור פי שנים
קודם חלוקה משעה שחפץ לזכות
בצרכותו והרי חפץ ליטול חלקו לאלתר
זוכה בחלק בצרכותו מיד כל מקום
שהוא הלך נכסין ידיה אשצח: אמר
רבא מספדא מילתא דרב אפי'.
דיטול הצבור פי שנים שבצח שהשציו
יתומים שצצור מחמתו כשמיחה
בעצבים מחוזרים וצלוס היתומים

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא קכו.

קרקע צחז אציהן היא חזרת וגובה מהן שבצעה כדון בעל חזב
או אם פטרה מן השבצעה גובה ממלוה שהיא צד אחרים אפי' לרי"ע
ודלא כאלא שאול צן אימא מריס) ואין לומר דההוא כרבי אחיה אבל
לרצון הוי מלוה ראויה דהא לא משמטיע התם שום אמורא לאוקומי כרבי

משמע דליכא מאן דפליג אלא כ"ע
אית להו מלוה מוחזקת לגבי כתובה א
וזמן הזה דתקיפו גאונים דגביא אשה
וצעל חזב ממוטלתי דיתמי כמו
ממקרקעי יתומין שגבו בחובת אציהן
צין מקרקעי צין מוטלתי חזרת אשה
וגובה מהן כי היכי דממקרקעי משום
דרי' מן חשיב כאלו גצאן אציהן
מחיים הכי נמי דממטלטלי ג' ורצין עיון
דרב פפא סבר הכא צין גבו קרקע
צין גבו ממוטל אין לו אם כן סבר
שעצולא ללו דלורייתא דשליה גט
פשוט [לקמן ד' קס"ה]: מדמי להו אהדדי
וצפרק קמא דקדושין (ד' יג): סבר
רב פפא שעצולא דלורייתא:
ובמלואו שעמו פלגי. לא משום
דקי"ל ממון המוטל בספק חולקין
דהא לא קי"ל כסומכוס דפרשיית
לעיל (ד' נה. ד"ה ומ"ש) אלא תקנת חכמים
היא הכא וצמקוס שפורש דהיא
חולקין: אבל דרבוים א"א. לפי
הקונט' דטעמא משום דקנאוס בשנימי
קשיא דהיי פריך מעיקרא ענבים
והשתא חמרא הא איכא למי"ד בהגזל
קמא (צ"ד ד' ט"ז). * שינוי במקומו עומד:
לא

ומדאחיל בהא אחיל בכלהו והא דרב פפי רוב פפא א
לאו בפירוש
איתמר אלא מבכללא איתמר דההוא בכור דאזיל זבין נכסי דידיה
ודפשוט אזול יתמי בני פשוט למיכל תמרי א
[מהגהו לקוחות מוחזקה]
אמרי להו קרובים לא מוסייתא דובנתניהו לנכסיהו אלא מוימחא
נמי מחיתו להו אתו לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום
מו

שלא מדעתו א"י מדעתו ובעל כרחו שלא רצו לחלוק או יתים היו מחוזרין כשמיחה צחן ומסקוס והשציוס יתומים בצצירה ומסקיה
בהאי שצח שקיל צבור פי שנים שנוטל שני חלקים מן העצבים כמות שהן צלוים ולא יתן להם שצח צצירה דענבים היו ואכתי
ענבים נינהו וענבים של צבור הוא דאשצח והרי זה דומה לגזול פרה והוקירה דמשלם אותה כמות שהיא הואיל ולא נשתנית: אבל
דכוס. ע"מ לזכות הן שבצח דריכה לא שקיל צבור פי שנים דמתן [צ"ק נ"ג]: הגזול עמים ועשאן כלים משלם כשעת הגזילה דקנייה בשנימי
ה"י קניניהו יתמי להני ענבים בשנימי כך נראה בעיני. ורבינו חננאל פירש צבור שמיחה ואמר איני מוותר חלק בצורה דיו וא"ל למחות
פעם אחרת ואמר רבה ה"מ כשמיחה בענבים וצלוס יתים ומסקוס הוא דאין צריך למחות לו פעם אחרת אבל לא דרכוס וחלקו ולא
מיחה אחרת ולא גיזרתי לי חדא דלפיי לא מיחה לא הפסיד חלק בצורה עד שיטול חלק בחצת מן השדות כפשוט דלמקא ואו יתמר חלק בצורה
בכל הנכסים ועוד לא אכתי לא איירין לעיל צלוס יתמי ומיחה מיהא ולא יוותר עוד: ורב יוסף אמר אפי' דרכוס. דרכוס. קצ"ד
השתא דלפיי דרכוס שקיל שבצח היין פי שנים והיינו דקא מתנה גמרא דרכוס אמאי שקיל פי שנים הא מעיקרא ענבי והשתא חמרא
וקנייה בשנימי דפרשיית. ומשני כלאמר רב עוקבא כו' לקמן ה"י נותן לו דמי היוק ענבי כלומר האי דלמר רב יוסף אפי' דרכוס לא
ליטול שצח היין היתר על הענבים אמר דודאי לא שקיל אלא דמי ענבים אלא הכא צמאי עסקינן שפחת היין ונשפך או נתקלקל שאין זה
דמי ענבים ואחא רב יוסף למימר דלפיי דרכוס ופחתו צבור נוטל פי שנים ענבים צלוים כדמים שהיו שוין הענבים דכיון דמיחה
צחן לא הוו להו לדרוך ענבים שלו ומשלמים לו דמי ענבי הכל כשעת הגזילה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רבה איירי
דאין נוטל שבצח היין ורב יוסף אחא למימר דה"י לא שקיל אלא דמי ענבים אלא הכא צמאי עסקינן שפחת היין ונשפך או נתקלקל שאין זה
כו' נוטל פי שנים. וכגון שמיחה: אמר רב עוקבא כו'. וה"ק ואפי' דרכוס נוטל פי שנים ענבים צלוים כמו שחן שוין קודם
דריכה: צבור שנטל חלק. בחצת מן השדות כאלה מחזיו חלק פשיטות: ויפר. כלומר לא מחל חלק בצורה דלמפרש לקמיה אי
בהאי שדה אי בכל הנכסים. וטעמא כלאמרן לעיל [קדף]. אם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי דכיון דמתנה קרייה רחמנא [דברים כא] ואיהו לא בעי
לה לא הויא מתנה ולא זוכה בה עוד: קסבר אין לו לצבור. חלק בצורה לא לתת ולא למכור קודם חלוקה דכתיב [שם] לתת לו עד דלמאי
לידיה דמקבל מתנה הלך האי שדה שצח לידו חלקו ממנה והיה לו לזכות בו חלק בצורה דהא שעת חלוקה הוא וקרינן ציה לתת לו
ה) הלך מני מחיל אבל בשאר נכסים לא מני מחיל דאין אדם מקנה דבר שלא צח לעולם דעד שעת חלוקה לא זכי בהו וכ"ש בחלק
פשיטות דלא זכי קודם חלוקה שלא הוצרך חלקו ומיהו אם מת קודם חלוקה ל"ש צבור ול"ש פשוט צנו יורש עם האחין ונוטל חלק אציו
כשיצאו לחלוק דלא גרע היכא דמת האב ואח"כ מת הבן דבן הבן יורשו מהיכא דמת האב צמאי אפי' דבן צנו יורשו דכתיב וכן אין לו [במדבר סו]
עיון עליו [לעיל קטו]. אבל קודם חלוקה אין יכולין למכור לא האב ולא הבן: יש לו לבכור קודם חלוקה. וש"ע. דחלק פשוט אין לו דהא כתיב לתת
[דברים כא] משעת שמת האב הוא ראויה ליתן לו הלך בצבור תליא מילתא דבשעה שירצה יזכה בחלקו וכדלמרין לעיל צבור שמיחה מיהא והלך
יש כח צידו למחול כל שעה שירצה דהיינו דבר שצח לעולם ואין סהדי דכי היכי דלמחול צהא שדה אחיל בצולוה וכיון דיש כח צידו לזכות
יש כח נמי צידו ליתן ולמחול והויא מחילה: צנכסי ידיה ודפשוט. יש מפרשין בחלק בצרכותו וצחלק פשיטות ואין זה לשון גמרא. ועל כרחי זקוק
אני לפרש שמכר כל הנכסים שני חלקים שלו וחלק פשוט אחיו מקמי דניפלוג בצצירה מכר כל השדה שלא ברשות אחיו ולצורך אחיו לתת
לו מעות של חלקו: למיכל תמרי. מחמתו שדה שבציל חלק אצוהוין: מחנפה. הכוס: אמרו להו. ללקוחות קרוביהו דיתמי: דוצצניהו
לנכסיהו. שלא מדעתם ושלא מדעת אצוהוין דהא ודאי חלק פשוט אחיו לא היה יכול למכור: לא עשה. הבכור ולא כלום בצצירה זו:
מר

עין משפט גר מצוה

גמ' א מיי פ"ג מהל' נהלות
הלכה ה סג עשין ז'
טושי"ע ח"מ פ' רעמ ספיק
ז':
גמ' ב ג מיי ס' ה' ו עיון
דבשנות ונמנר משנה
טושי"ע שם ספיק ט':
ד ד ה מיי' שם טושי"ע
ספיק ז':

רבינו גרשום

דאבא: ובמלוה שעמו
פליגי. שאם הבכור ליה
מאביו ושאר אותה מלוה
כידו יטול ממנה חלק
דפשוט והחלק של
הבכורה יטול המחצית
כלבו וחצי האחר יחלקו
ביניהן האחים ומאי טעמא
יטול מחצית ממנה חלק
הוא דלא שקיל מינה חלק
בכור. אבל הואיל דמוחזק
הוא מני ליה דשקל פלג
דמלוה: ל"א במלוה שעמו
פליגי. כלומר א"א דפסיק
במלוה שישנה אצל אחרים
אבל במלוה שעמו פליגי
עליה בני מערבא א' דשקיל
מיניה פי שנים: בכור
שמיחה. ליתומים ואמר אין
רצוני שתביח נכסים של
אבא עד שתתנו לי חלק
בכורתי ולא רצו אלא
שמיחה אינו דאמרן לעיל
אבל בנו בתים כו' חשיבין
נוטל פי שנים אף בשבח
משום דמחאתו היה מוחא:
הואיל וצבורים
שהיו משבחין בחיי אביהן
ולא דרכוס אלא בצרום
כלבו ומיחה על הבצירה
בצירה לא חשיב שבח כל
דרכוס אפי' שטרחו וצבורים
שקיל בכורה מענבים
מובצרים ואינו מנכה להם
כלום הואיל דמיחה וכן נמי
ביתים ומסקוס אבל דרכוס
שכבר נשתנו ששכסיו הוא
צין שטרחו בהן הרבה אפי'
שמיחה אינו נוטל פי שנים
בין: רב יוסף אמר אפי'
דרכוס אם מיהא מיהא
נוטל: ומקשי' הא חו
השתא חמרא שהשביחו
יתומים ולא כמא ליהא
דחוקן. נותן לו דמי:
היה ענבים שאם דרכוס
הרבה אובדות מהם הרבה
מתפורות מהן אותו היוק
ישלמו ליה ולא נוטל פי
שנים: והא דרב עוקבא א'
דאמר בכור ופשוט שניהי
כו' מוקים לה במיחה: חלק
כפשוט. שלא נוטל פי שנים:
ויתר באותה שדה. ולא
היבינן ליה טפי באותה
שדה כי אם כפשוט אבל
בשאר [הנכסים] לא ויתר:
ויתר בכל הנכסים. דבשאר
נכסים נמי לא שקיל פי
שנים. אין לבכור נכסי
אביו כלום קודם חלוקה
כלומר לא ליתן ולא למכור.
הלך מה דאמת ליהדי
אותה שדה כלבו שחלק עם
אחיו ולא נטל ממנה אלא
כפשוט באותה שדה שכבר
באתה ליהו ויתר. אבל בכל
הנכסים שרעיון לא באו
לידו לא מחל חלק בכורה:
וכן נכסיה דריה ודפשוט.
אחור קודם שחלקו אתו
לקמיה דרבא ליינא ואמר
להו לא עשה ולא כלום
אותו מכר:

(א) לשון זה שבי' רבתי עולה
שפיר לפי ונפסא ז"ל עג'רס
פלגי אבל לגי' הרשב"ם ז"ל